

עלון דברי חיים לפרשת שלח לך

"שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען"

וברש"י: למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים? לפי שלקתה על עסקי דיבה שדיברה באחיה, והרשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר.

לכאורה, שאלת רש"י לא מובנת. הרי הפרשה הקודמת מסתיימת במילים "ויחננו במדבר פארן" ובפרשתינו "וישלח אותם משה ממדבר פארן", אם כן, מה שאלת רש"י למה נסמכה, הרי זה היה אחד אחרי השני, והסמיכות מתבקשת מאליה?

אלא, דלרש"י היה קשה, מדוע באמת המתינו בני ישראל עד עכשיו לשלוח את המרגלים, מדוע לא שלחו אותם קודם?

אלא, שבתחילה לא רצו לשלוח מרגלים כי חששו שמא יוציאו דיבה על ארץ ישראל ויעכבו את כניסת בני ישראל לארץ. אבל אחרי שנענשה מרים בעוון לשון הרע, חשבו בני ישראל שעכשיו זה הזמן הנכון לשלוח מרגלים מפני שאף אחד לא יעזי להוציא דיבה שמא יענש גם הוא בעוון לשון הרע.

וזה מה שאמר רש"י "למה נסמכה", כלומר למה המתינו עד אחר צרעת מרים ולא שלחו קודם, ומתרץ לפי שלקתה על עסקי דיבה, ורשעים הללו ראו, ובני ישראל חשבו היתכן שלא לקחו מוסר? ולכן אז שלחו אותם, כי בודאי לקחו מוסר.

פרחי רש"י

"ומה הארץ...היש בה עץ אם אין" ו"ג, כ"ז

וברש"י: "היש בה עץ" – אם יש בהם אדם כשר שיגן עליהם בזכותו.

אם אמנם "היש בה עץ" הכוונה היא לתור ולבדוק אם יש בה אדם כשר, מה איפוא עניינו של המשך הפסוק: "ולקחתם מפרי הארץ". זאת ועוד, כיצד ניתן להטיל עליהם לבדוק אם יש בה אדם כשר, שהרי זהו עניין המסור ללב. פעמים כלפי חוץ יראה האדם ככשר. אולם לא בהכרח שתוכו כברו. מנין איפוא ידוע מי הוא זה אשר בכוחו להגן עליהם בזכותו?

אלא, שמשה רבינו נתן בידם אות וסימן מובהק להכיר בטיבו של אדם. מהותו האמיתית של אדם ניכרת על פי התנהגותם של "פירותיו", דהיינו בניו ותלמידיו. אם הולכים הם בדרך הישר, אות הוא שכשר הוא, אך אם אין הם הולכים בדרך ה', סימן שאין תוכו כברו, ואך כלפי חוץ נראה כצדיק.

וזה שאמר הכתוב: "היש בה עץ אם אין" – שיראו אם יש בה צדיק שיגן עליה בזכותו, וכיצד תדעו זאת? "ולקחתם מפרי הארץ" – צאו וראו את הנהגתם של בניו ותלמידיו, וכך תדעו אם כשר הוא באמת.

רבי יואל מסאטמאר

"זבת חלב ודבש היא וזה פריה" ו"ג, כ"ז

אומר רש"י, כל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת בתחילתו אין מתקיים בסופו.

ויש להסביר את הפסוק "ראש דברך אמת ולעולם כל משפט צדקך", כלומר, שאצל מי שחושב לשקר, רק תחילת דבריו אמת ואחר כך אומר את השקר ומקווה שדבריו יתקבלו. אבל אצל הקב"ה, "ראש דברך אמת" וגם "לעולם כל משפט צדקך".

רבי חיים פלאגי

"ויקרא משה להושע בן נון יהושע" ו"ג, ט"ז

וצ"ב מדוע לא הוצרך משה רבינו להתפלל גם על כלב בן יפונה, והרי שניהם היו בדיעה א' ועוד איתא שכאשר הגיעו המרגלים לארץ ישראל נאמר "זיעלו בנגב ויבא עד חברון" ופירש רש"י: כלב לבדו הלך שם ונשתטח על קברי אבות שלא יהיה ניסת לחביריו להיות בעצתם, וצ"ב מדוע לא הצטרף אליו יהושע? ועוד, בהמשך הפרשה כתוב "ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחריו". מהי אותה "רוח אחרת", ומדוע לא הזכיר גם יהושע לשבח, על התנגדותו לשיטת המרגלים?

אך באמת יסוד אחד עובר כחוש השני בכל הענין: כאשר הכוחות התועים בעולם מתגברים, ואדם עובד ה' נאלץ לשהות במחיצתם זמן מה, יש ב' דרכים כיצד לעבור בשלום מצב זה: הדרך האחת, לפרסם ברבים את שיטתו האמיתית, ולהיאבק נגד התועים, ולריב עמם על דעותיהם הכוזבות. הדרך השנייה, לשתוק לעיניה, ואולי אף להיראות כמסכים עמם, עד אשר מגיע לפני קהל ישראל, ואז הוא מפרסם ומברר את שיטתו האמיתית, ומפריך את דעתם הכוזבת של התועים הללו, לעיני כל.

בכל א' מב' דרכים אלו, יש מעלה וחסרון. מעלתה של הדרך הראשונה, שאין כל חשש שכוחותיו הפנימיים של אותו עובד ה' ייחלשו, שהרי הוא נאבק ומתמודד כל העת למען שיטתו. לעומתו, השותק כל אותה עת, עלול כוחו הפנימי להיחלש בהדרגה, עד שדעתם הכוזבת עלולה לחלחל ולחדור בתוכו. בדומה לאדם העומד בקור עז, אשר חום גופו הטבעי נחלש

אט אט ועלול הוא למות. מאידך גיסא, בעוד שבדרך הראשונה, נשקפת סכנה שכאשר יאבק עובד ה' נגד התועים, עלולים הם לפגוע בו ולהזיקו, וצריך הוא רחמי שמים להינצל מידם. לעומת זאת, הרי בדרך השנייה, כאשר סבורים הללו כי אותו עובד ה' מסכים עם דרכם ושיטתם, אין חשש שיפגעו בו. אדרבה, הם יראו כבוד לעצמם בזה שגם אותו פלוני נכבד סבור כשיטתם, וכאשר יעמדו לפני קהל ועדה, הם יתפארו בכך שאף הלה אוזן כדרכם, וזו תהיה ההזדמנות שלו לברר את דרך האמת לעין כל. משה

רבינו, אשר הכיר את כוחות נפשם ואופיים של יהושע וכלב, ידע כי דרכו של יהושע היא הדרך הראשונה, היינו – הוא יאבק עם המרגלים, וישמיע בפניהם את דרכו ושיטתו. לכן יש חשש פן יפגעו בו ויזיקו, ועל כן התפלל משה "–ה יושיעך מעצת מרגלים". אך כלב, כוחו היה בדרך השנייה, ולא היה זקוק לברכה להינצל מפגיעתם. אך מאידך, חשש כלב בצעמו פן

במשך הזמן יחלשו כוחותיו הפנימיים, והוא יוסת לעצתם. לכן בהגיעם לחברון, הלך כלב להשתטח על קברי האבות ולהתפלל בזכות האבות שלא יתקלקל במשך הזמן. כאשר שבו המרגלים, הם הודיעו לכולם כי כולם מסכימים לדעה א', מלבד יהושע – שדעתו דעת יחיד וכמאן דליתא דמי. ובדבריהם כללו גם את כלב, בסוברים כי גם דעתו כדעתם. וכשראה זאת

כלב, "ויהס כלב את העם אל משה", השתיק כלב את העם באמרו: "וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם?" וסברו כולם שאף הוא בא לספר בגנותו, ואז אמר בגלוי את דעתו, לתדהמת המרגלים. על כך אמר הקב"ה "ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחריו", וכפירוש רש"י שם: "למרגלים אמר אני עמכם בעצה, ובלבו היה לומר האמת ועל ידי כן היה בו כח להשתיקם". זו היתה מעלתו המיוחדת של כלב.

והעיד הקב"ה, שאף שבדרכו של יהושע, הנפש נשמרת טוב יותר, מכל מקום אם בדרך השנייה, כוונתו לשם שמים, אף היא דרך ישרה וטובה. וזו כוונת חז"ל בתוספתא, שלפעמים הקדים הכתוב "יהושע" ל"כלב" ולפעמים "כלב" ל"יהושע" – ללמד ששניהם שקולים. ולכאורה תמוה, הלא בוודאי יהושע גדול היה מכלב, שהרי משה רבינו מסר את התורה

ליהושע, ומה פשר דברי חז"ל "ששניהם שקולים"? אלא שחז"ל לא התייחסו בדבריהם למעלתם ולגדולתם של השניים, כי אמנם בודאי יהודע גדול היה מכלב. אלא שחז"ל דיברו לענין דרכם המיוחדת של כל אחד מן השנים בעבודת ה'. על כך העיד הכתוב ששתי הדרכים בעבודת ה' – הן של יהושע והן של כלב – שוות ושקולות.

חפץ חיים

"כי דבר ה' בזה" (ט"ז, ל"א)

בסנהדרין צ"ט אמרו חז"ל: מאי אפיקורוס? רבי נהוראי אומר כל שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק, והוא בכלל "כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפר". ותמוה, הלא מניעה מלימוד תורה אינו אלא חטא בשב ואל תעשה, שאינו נוגע לחובת הלבבות ולאמונה ולכפירה, אלא לקיום מעשה, ומדוע יחשב בשל כך לאפיקורוס?

אכן, בידוענו כי יסוד השקפת החיים הוא שהאדם נברא להתעלות ולהתרומם, וכי כל הוספה בתורה, בדביקות ובהכרת הבורא, מעלה אותו מנפש בהמית לנפש משכלת, מחמור לבן אדם, מבן אדם למלאך וכו'. והנה בא אדם ונותן מקום במחשבתו לחיות חיי הדישות בשיבת קרנות ובחלומות נעימים, הרי הוא בפועל נותן בלבו מקום למינות ולאפיקורוסות.

חזון איש

עיון השבוע

הנה פרשת המרגלים, פרשת ציווי הבאת הנסכים, ופרשת ציווי הפרשת חלה, באו רצופות, זו אחר זו. משמע, שנסכים וחלה באו כתגובה ותיקון לחטא המרגלים.

והביאור בזה הוא, דהנה הנסכים באים ממעלה למטה, והחלה ממטה למעלה. דהנה הנסכים מנסכים אל השיתין – חלל שתחת המזבח כנגד מקום הנסכים, והשיתין היו מחוללים ויורדים עד התהום. ובחלה כתוב "והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה", להרים, ולהגביה למעלה. תכלית הכוונה של ביאת הארץ היא לקדש את הארץ ואת הארציות. לא זו המטרה להיות במדבר, ארץ לא נחשבת, ולהתפרנס מלחם השמים, המן. אמנם דור דעה היו בני המדבר. ואמנם המן היה לחם קדוש וטהור מן השמים, אבל בשביל כך אין הקב"ה צריך לבני אדם. יש לו בשמים מלאכים ושרפים למדי. הכוונה היא ש"השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם", ובני האדם יחיו חיים ארציים, אלא שיקדשו את הארציות עצמה.

וזה יתכן בב' אופנים: ממעלה למטה, להמשיך את הקדושה אף למטה – מטה, לתוך התהום, בבחינת "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי", וממטה למעלה, להרים ולהגביה את כל הדברים החמריים למעלה. והנסכים והחלה מסמלים את ב' האופנים.

ולפיכך המרגלים, שלא רצו לעלות לארץ, ורצו להישאר במדבר ולהיות בבחינת דור דעה, שכל עסקם במדריגות עליונות ו"כלם אנשים ראשי בני ישראל", וכל פרנסתם בלחם מן השמים, היתה התשובה על חטאם פרשת נסכים ופרשת חלה. מהצד האחד יש להודיע את הקדושה אל השיתין המחוללין עד עמקי התהום, ומהצד השני אף "באכלכם מלחם הארץ" – ולא דווקא לחם מן השמים – "תרימו תרומה" – למעלה.

הרב שלמה יוסף זיין זצ"ל

סיפור השבוע

בחורף הקריר, במעטה השלג המכסה בו את פני האדמה בארצות הצפון, עדת תלמידים נאמנים עשתה את החורף במחיצת המגיד הקדוש ממזריץ, ובשלהי החורף באו להיפרד ממנו לשלום, שבים הם למחוזות מגוריהם. "מה הבהילות?" נשאלו.

ענו שעוד מעט יתחמם האוויר, השלג יפסיר ומעטה הקרח העוטה את הנהרות יסדק. גושי הקרח יתערבלו ויתנגשו והמעבר לא יהיה עוד אפשרי. לפיכך ממחרת הם כל עוד מעטה הקרח שלם.

תמה, ואמר: הן טובה סכנה גלויה מסכנה מוסווית! גם אם תראו שמעטה הקרח שלם, איך תהינו לעלות עליו עם עגלותיכם, ולא תחששו שמא ישבר תחתכם ותפלו למצולות?

אמרו: כך דרכו של עולם, כשמעטה הקרח שלם אין חוששים שמא יסדק. העיד המגיד: זכורני, בתחילת החורף חוששים שמא המעטה דק ושביר. אבל בסופו אין חוששים לכך.

"ומדוע?" שאל הרבי.

נבוכו, ולא ענו.

אמר להם: הנני ואומר לכם מדוע. בתחילה, אין אלו אלא פתיני שלג. אמנם התקבצו, נערמו, כיסו את הנהר, אבל חוששים שאין הם חזקים דיים. בודקים בחשדנות, עד שמאמתים. אבל אחר כך הופך השלג למעטה קשיח ומוצק, לקרח קשה כברזל. ואז, גם אם יהיה דק, עדיין חזק הוא, עד שלא ייסדק ויעשה גושים מתנגשים.

כידוע, שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה לימוד. כוונה עמוקה צפן המגיד בדבריו, הנחייה לתלמידיו. בתחילה, בבוא התלמיד לקלוט רשמי חינוך, הרי הם כפרידות שלג אלו, פתותים המצטרפים אלול לאלו. עדיין המעטה רופס, רופף, שברירי. אבל הולך הוא ומתחשל, הולך ומתחזק, עד שהופך הוא חסון ואיתן. ואז, גם אם יישחק ויהיה למעטה דק, חזק יהיה דיו למעבר השיירה!

בפרשתנו נזכר על עם ישראל לשהות ארבעים שנה במדבר גזירה נוראה. אבל במדרש מצאו בה גם קרן אור, נקודה חיובית: אם היו נכנסים לארץ ישראל מיד, היו פונים איש לשדהו וכרמו ומבטלין מן התורה. שהו במדבר ארבעים שנה, אכלו את המן ושתו מי באר, והתורה התיישבה בלבם. והשאלה: מה יתנו אותן שנים, והרי לבסוף יכנסו לארץ ויפנו איש לשדהו ולכרמו והתשובה: אמת, אבל בינתיים "התיישבה התורה בליבם", והיו ל"בני תורה", ועתה גם אם יעסקו בעבודת האדמה ויקדישו עתים מצומצמים יותר לתורה, לא תיפגם מעלתם ולא ירדו ממדריגתם! מעיין השבוע

תקציר ההפטרה – יהושע ב'

מפטרין "וישלח יהושע" שמדובר שם במרגלים מעין פרשתנו. יהושע שלח את כלב ופנחס לתור את הארץ ובמיוחד את יריחו. המרגלים הלכו לבית רחב הזונה ביריחו, וכשנודע למלך יריחו שהמרגלים נמצאים בביתה, שלח חיילים שיתפסו את המרגלים. כשרחב שמעה זאת, החביאה את המרגלים בפשתי עץ על הגג. כשהחיילים הגיעו לביתה כדי לתפוס את המרגלים, אמרה להם שכבר הלכו. אח"כ אמרה להם שהיא יודעת שה' יתן את הארץ לבני, שכבר נפל פחד ישראל על הגויים ע"י שה' קרע את היס, ונתן ביד ישראל את סיחון ועוג מלכי האמורי. ובכך רחב ביקשה מהם שכשילכו ליריחו יצילו אותה ואת משפחתה, ויכירו את ביתה ע"י שתקשור חוט שני בחלונה. וכן נשבעו לה המרגלים וזאת בתנאי שלא תמסור את הסימן הזה לאף אחד. רחב הורידה אותם בחוט השני ונסעו ההרה ושם נשאר ג' ימים עד שוב הרודפים ואח"כ חזרה ליהושע ואמרו לו "כי ה' נתן בידנו את כל הארץ וגם נמוגו כל ישיבי הארץ מפנינו".

שבת שלום!

יוצא לאור להצלחת הרב שלום מרדכי בן רבקה נ"י.

לקבלת הגליון באימייל נא לשלוח אימייל ל-

kosssover@gmail.com